

NICOLAE TESTEMIȚANU –
PERSONALITATE MARCANTĂ,
FECIOR DESTOINIC AL NEAMULUI

Constantin EȚCO, Mihai MOROȘANU,
Universitatea de Stat de Medicină
și Farmacie N. Testemițanu

Summary

Nicolae Testemitanu – a well known personality and a worthy son of our country

The article is dedicated to the 85 anniversary of Nicolae Testemitanu – favorite scientist, teacher and organizer of Public Health. All his short life (59 years) was dedicated to improving the prosperity of Moldavian people, particularly – to the organization of qualified health care for people, especially – to agrarian workers. He took part in the process of medical workers' education and in medical science development.

His scientific ideas are reflected in the organization of health care for agrarian people not only in the former Soviet Union, but also in such countries as Bulgaria, Poland, Czech Republic, Eastern Germany. By his name are called streets, schools and Moldavian State University of Medicine and Pharmacy in Chisinau.

Резюме

Николае Тестемицану – известная личность и достойный сын нашей страны

Статья посвящена 85-летию со дня рождения замечательного ученого, педагога и организатора здравоохранения. Вся непродолжительная (всего 59 лет) жизнь Николая Тестемицану посвящена улучшению благосостояния молдавского народа, в частности организации качественной медицинской помощи народу страны и особенно сельскому населению.

Он оставил глубокий след в подготовке медицинских кадров, в развитии науки. Его научные предложения воплощались в организации медицинской помощи сельскому населению не только в бывшем Советском Союзе, но и в таких странах как Болгария, Польша, Чехословакия, Германия (ГДР). Его именем названы улицы, школы, кафедры и Государственный Университет Медицины и Фармации.

„Memoria unor lucruri mărețe poate
să înfrumusețeze un prezent meschin.”
(D. Puric)

Sunt puțini adevărații patrioți ai neamului care ar trăi cu durerile și frământările unui popor, care ar căuta căile de ușurare a acestor dureri și a vieții fiecărui om. Un neam fără gravitația memoriei este sortit pieirii.

Se spune că personalitățile se nasc cu o anumită periodicitate: Mihai Eminescu – Grigore Vieru; Ion Creangă – Spiridon Vangheli; Toma Ciorbă – Nicolae Testemițanu și mulți alții, personalități ale Moldovei.

Nicolae Testemițanu a fost plămădit într-o familie de țărani din Ochiul Alb, Drochia, crescut în sudoarea muncii istovitoare a țăranului, la coarnele plugului, de cu zori și până în noapte. Dumnezeu l-a adus pe lume la 1 august 1927, însemnându-l pe frunte de a deveni Om, Savant, Organizator, Medic, dar rămânând Țăran în suflet.

A simțit, a perceput și a păstrat sufletul de țăran, marea dragoste pentru oamenii de la sat, față de tradițiile, obiceiurile, valorile satelor Moldovei, istoric înrădăcinate.

Mergând pe drumul vieții, nu a uitat nicicând de amărăciunile, durerile, suferințele celor de la sate. Memoria harnicilor oameni de la sat a stat la baza elaborării și aplicării strategiilor de dezvoltare a medicinei naționale, de apropiere a serviciilor medicale de oamenii din mediul rural.

Acest Mare Om a perceput rolul cadrelor naționale în dezvoltarea medicinei rurale, aplicând mai apoi toate puterile fizice, intelectuale și sufletești pentru creșterea păturii medicale naționale. Pentru aceasta, una dintre măsurile întreprinse de Ministerul Sănătății a fost mărirea la înmatricularea în Institutul de Medicină a cotei absolvenților din localitățile rurale.

Harul de lider dat de bunul Dumnezeu, influența asupra celor din jur, care îl urmau pe calea arătată de el, fiind șef de grupă în anii studenției, apoi șeful organizației sindicale studențești, mai apoi șeful secției medico-sanitare a Ministerului Afacerilor Interne al RSSM, medic-șef al Spitalului Clinic Republican, primul redactor-șef al revistei *Ocotirea Sănătății*, rector al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (cel mai tânăr rector în istoria USMF N. Testemițanu), Ministru al Sănătății al RSSM.

În fiecare funcție și post deținut Nicolae Testemițanu lăsa brazde adânci ale muncii cu abnegație: secții noi și laboratoare deschise în cadrul Spitalului Clinic Republican; cercetări și descoperiri științifice în cadrul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, soldate cu teza de doctor în medicină la 31 de ani împliniți; noi facultăți, noi blocuri de studii, cămine pentru studenți și colaboratori, laboratoare științifice noi, bază de odihnă și sport la Marea Neagră (Sergheevka), pentru studenți și colaboratori; strategii de dezvoltare a bazei tehnico-materiale a sistemului de sănătate publică, de pregătire și dezvoltare a cadrelor

naționale. Pe parcursul activității în calitate de ministru al Sănătății, prin aspirantură și secundariat clinic cu destinație specială, în mai multe centre științifice din URSS (Moscova, Leningrad, Kiev, Harkov ș.a.) au fost pregătite peste 300 de cadre medicale de înaltă calificare, care mai apoi au fost încadrate la catedrele Institutului de Medicină, fiind la baza creării științei medicale autohtone.

În același timp, rămâne modest, simplu în relațiile cu oamenii, măreț în faptele sale, ghimpos pentru leneși, iresponsabili și necărturari.

Avea multe de făcut, mereu nu-i ajungea timp, muncea, ca și în anii de copilărie, din zori și până în noapte, pentru a le reuși pe toate la timp. La 44 de ani susține teza de doctor habilitat, la 46 devine profesor universitar.

Eram studenți la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău pe vremurile când savantul Nicolae Testemițanu era în funcția de Ministru al Ocrotirii Sănătății din RSSM. La insistența sa și spre bucuria noastră, am început a studia disciplinele medicale în limba maternă. Majoritatea manualelor de urgență au fost traduse din rusă în limba moldovenească.

Ne amintim cu câtă greutate se acomodau profesorii noștri pentru a citi lecțiile în limba poporului băștinaș după atâția ani de dominație a limbii ruse. Lecțiile au început a fi citite de lectorii universitari tineri, deoarece o bună parte dintre profesori mai în vârstă nu cunoșteau limba noastră.

Bucuria noastră nu a fost prea lungă. Peste câțiva ani, după demisia din funcție a ministrului Nicolae Testemițanu, din nou s-a revenit la limba rusă, băștinașilor fiindu-le foarte greu să-și exprime cunoștințele acumulate la disciplinele studiate într-o limbă puțin cunoscută.

Nicolae Testemițanu a manifestat calități deosebite și în formarea echipei cu care a lucrat la Ministerul Sănătății. Printre ei se enumeră și profesorul Vladimir Kant, care a ocupat postul de șef Direcție planificare și finanțare, un om de mare omenie și un savant recunoscut nu numai în Moldova, dar și în toată fosta Uniune Sovietică și peste hotarele ei. Vladimir Kant a fost un prieten devotat al lui Nicolae Testemițanu, ei au conlucrat fructuos și după plecarea de la minister. Ei au promovat în comun multe proiecte de perfecționare a sistemului de sănătate și de îmbunătățire a calității asistenței medicale acordate populației, au întreprins un șir de cercetări științifice fundamentale privind organizarea asistenței medicale, îndeosebi la sate, programe care au fost implementate în mai multe localități din URSS și în unele țări din Europa (Bulgaria, Cehoslovacia).

Alături de Nicolae Testemițanu a fost și Ion Prisăcari, șeful Secției ocrotirea sănătății la CC al PCM, mai apoi profesor, savant, organizator de talie înaltă, un susținător înflăcărat și bun prieten al lui N. Testemițanu, care a fost și el demis din funcția deținută, concomitent cu ministrul Testemițanu, pentru

„naționalism”. Prietenia și colaborarea dintre aceste două personalități s-a prelungit mulți ani în cadrul catedrei conduse de Nicolae Testemițanu.

Ne amintim cu câtă dragoste și durere în suflet povestea I. Prisăcari studenților, tinerilor medici despre ilustrul ministru al Ocrotirii Sănătății, managerul cel mai iscusit din sistemul de sănătate publică din Republica Moldova.

Lipsa lui Nicolae Testemițanu la cârma politicii de sănătate în Republica Moldova după anul 1968 a fost simțită de mulți: de cei care activau în sistemul de sănătate publică, de cei ce aveau nevoie de serviciile de sănătate și de cei care făceau politica de sănătate atât la nivel de RSSM, cât și la nivel de URSS.

Scopul suprem al vieții trăite de Nicolae Testemițanu, ca organizator al sistemului de sănătate publică, ca savant și promotor al cercetărilor științifice în Republica Moldova, ca Om de la Sat, dar și Om de Stat, a fost asigurarea accesului oamenilor de la sate la servicii medicale calitative, ca și la oraș. Meritul său a fost totuși apreciat de către conducerea RSSM de pe atunci, el devenind Cavaler al Premiului de Stat în Domeniul Medicinii.

Primele noastre cercetări științifice au fost efectuate sub conducerea marelui savant Nicolae Testemițanu. Povețele lui ne-au însoțit și ne însoțesc mereu în activitatea științifică și practică din domeniul sănătății publice și managementului.

Cea mai mare apreciere a meritelor lui Nicolae Testemițanu a fost dată de însuși poporul acestei țări, de oamenii de la sate, el devenind cea mai populară personalitate a neamului.

Munca istovitoare, grija pentru oamenii simpli, rănile sângerânde ale amintirilor trecutului și ale nedreptăților morale, economice și sociale din țară nu au putut să nu-i deregleze sănătatea.

Vestea despre plecarea dintre cei vii a celui mai destoinic fecior al neamului, a celui mai înalt și tare stejar al codrilor – Nicolae Testemițanu, în toamna anului 1986, a fost ca un trăsnet înfricoșător, o durere a întregului popor. Odată cu el a plecat o epocă deosebită și valoroasă a managementului și științei în domeniul organizării asistenței medicale acordate poporului moldav. Numele lui a fost immortalizat în medalii, premii, busturi, portrete, denumiri de străzi, școli și în denumirea Universității de Medicină și Farmacie.

Toți vorbesc și se mândresc cu faptul că l-au cunoscut pe ilustrul Om, Savant, Organizator, Patriot Nicolae Testemițanu. Toți poartă în suflet nemuritoare amintire a reușitelor incomparabile ale lui N. Testemițanu. Dar acești „toți”, veniți după el, nu i-au urmat calea – de a face medicină pentru oameni, pentru cei necăjiți și îndurerăți, transformând-o astăzi în arenă de luptă politică, de „prijvatizare”, de devalorizare.

De s-ar scula din somnul veșnic Nicolae Testemițanu, ... multe s-ar schimba!